



Yvonne van Emmerik

*Als vlinders  
spreken konden*

VOOR KINDEREN  
DIE ROUWEN

ALS VLINDERS  
SPREKEN KONDEN

*Voor kinderen die rouwen*

Yvonne van Emmerik

Negende druk

th ten have

# INHOUD

Voorwoord 11

## DEEL 1

VOOR KLEUTERS, JONGE KINDEREN EN HUN BEGELEIDERS EN VOOR  
IEDER DIE HOUDT VAN HELDERE EENVOUD

Dag lieve dode 15

Zeven dagen kleine rituelen\* 16

*De eerste dag: Nu ben je dood\** 16

*De tweede dag: De nacht was zo donker\** 17

*De derde dag: Je naam\** 18

*De vierde dag: We gaan je straks wegbrengen\** 19

*De vijfde dag: We leggen bloemen bij je neer\** 20

*De zesde dag: Nu wordt het stil\** 21

*De zevende dag: Nu ben je zeker aangekomen\** 22

Ik wou niet meer spelen zonder jou 23

*Een matje vlechten\**

Bloemen voor oma 24

*Bloemenceremonie\**

Ik kan je niet meer roepen 25

*Heb alleen nog maar vragen*

God, Joosje komt eraan 26

*Gebedje*

Papa's mogen niet doodgaan 27

Ik stuur je een brief aan een rode ballon\* 28

De grote mensen dragen tezamen een groot verdriet 29

*Over hoe kinderen leven met vreugde en verdriet\**

## DEEL 2

VOOR KINDEREN IN DE BASISCHOOLEEFTIJD EN VOOR IEDER DIE  
HOUDT VAN HUN GEDACHTEN EN FANTASIE

Als een leeg huis 33

*Het lege gevoel waarmee je achterblijft*

Als het sneeuwt moet ik aan je denken 34

Alles heeft zijn tijd 35  
*De donkere en lichte kanten van het leven*  
Lichtceremonie 37  
*Honderden lichtjes zou ik willen branden\**  
Alle grote mensen huilen 38  
*Er is een kind gestorven*  
Mijn gedachten en mijn dromen zijn veel groter 39  
*Gedachten tégen de dood\**  
Hoe kan dat nu? 40  
*Je was zo'n leuke jongen*  
Ik hoop dat ze je vleugels geven 41  
*Over wat er kan zijn na de dood*  
Oma is dood 42  
Lieve papa 43  
*Hoe moet het verder zonder jou?\**  
Ik hoop dat je een engel bent geworden 44  
*Over wat er kan zijn na de dood*  
Als de liefste mens wordt weggedragen 45  
*Bij de dood van een moeder of vader*  
Lieve mama ik schrijf je een brief\* 46  
Troost 47  
*Troostend antwoord*  
Mijn liefde zal blijven 48  
*Troostend antwoord*  
Bang 49  
*Verdriet maakt je soms angstig*

### DEEL 3

VOOR KINDEREN RONDOM TIEN JAAR EN IEDER DIE MET HEN  
BEGAAN IS

Edwin, bij het horen van jouw naam 53  
*9 jaar na de dood van Edwin*  
Ik blijf altijd aan je denken 54  
Ze zeggen: 'Rust in vrede' 55  
*Maar een kind moet spelen*  
Ze praten van jou God – Tweeluik I 56  
*Boos op God*

Antwoord – Tweeluik II 57  
*God treurt met jou mee*  
Als een rups al mag vlinderen 58  
*Hoopvol liedje\**  
Goeds verspreiden – kaarsencereemonie 59  
*Iedereen weet wel iets goeds van de dode\**  
Rust maar, rust maar 61  
*Bij het graf of de asverstrooiing\**  
Een emmer vol tranen 62  
*Je verdriet uiten*  
Verdriet is als een boom in de winter 63  
*Ooit zal het weer lichter worden\**  
Draag je verdriet naar buiten 64  
*Je verdriet uiten*

#### DEEL 4

VOOR JONGEREN EN DIEGENEN DIE ZICH MET HEN VERBONDEN  
VOELEN

Nu slaat de dood ineens op jou\* 67  
Wij waren samen de zee en het strand 68  
*Liefdesgedicht*  
Was het maar een boze droom 69  
*Maar buiten gaat het leven door*  
Langzaam maar zeker ontglipte je ons 70  
*Dood na een langdurige ziekte*  
Midden in het geraas 71  
*Dood na een verkeersongeval*  
Het uur dat jij doodging 72  
*Waar was ik toen?*  
Verleden tijd 73  
Waarom??? 74  
Boos en machteloos ben ik 75  
Ik kan niets met jullie woorden 76  
*Zoeken naar wat er is na de dood*  
Op slot 77  
*Opgesloten in verdriet*  
Er is iemand die de doden opvangt 78

*Zoeken naar God*

Als we God eens zochten langs de andere weg 79

Begraven schat 80

*Bij een graf\**

Zal ik jou ooit weer tegenkomen? 81

Dan kom je weer langzaam dichterbij 82

*Gedachten in een rustig ogenblik*

Bomen kunnen wachten 83

*Hoopvolle vergelijking met de natuur*

Ik droom voor jou de hemel 84

*Over wat je de dode toewenst\**

Troost van de overkant 85

*Troost van de doden*

Sterf niet met mij 86

*Blijf toekomst zien*

De druppel in de stroom 87

*Vergelijking met water\**

Je was er al vóór je werd geboren 88

*De cirkelgang van het leven\**

De stroom 89

*Mensen zijn als druppels in een rivier\**

Graan 90

*Vergelijking met graan*

DEEL 5

NOG ENKELE VERHALEN VOOR ALLE LEEFTIJDEN

Papillia 93

De mier die achter de wereld keek 96

De man die bij de hemel aankwam 98

*Een fabeltje?*

Lea en Tamara 100

De duif en het takje 102

De vogel 104

## DEEL 6

### Bij HET VERSTROOIEN VAN DE AS

Kleine rite voor een asverstrooiing\* 109

Stof van de aarde\* 111

We hopen dat jij ons verdriet zult begrijpen\* 114

NB. Bij de titels gemerkt met \* kun je bij de betreffende teksten ideeën voor symbolen en/of symbolische handelingen vinden. Dat wil zeggen dat je bij die teksten ook iets speciaals kunt doen bij de herdenking van de gestorvene of voorwerpen kunt aandragen die passen bij het moment en die iets zeggen over wat je wilt uitdrukken.

# Deel 1

VOOR KLEUTERS, JONGE KINDEREN EN  
HUN BEGELEIDERS  
EN VOOR IEDER DIE HOUDT  
VAN HELDERE EENVOUD



## DAG LIEVE DODE

Dag lieve dode  
we vergeten je nooit  
je was veel te lief  
om zo maar te vergeten  
en dat we je missen  
dat zul je wel weten  
misschien dat we ooit  
elkaar weer ontmoeten  
jij gaat nu op reis  
en wij moeten je groeten  
het doet ons verdriet  
dat jij nu moet gaan  
wij wensen je dat je  
opnieuw zult bestaan  
in een droomland waar wij  
ooit weer samenkomen  
en waar mensen nooit meer  
dood hoeven gaan.

## ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

*De eerste dag: Nu ben je dood*

Gisteren was je er nog  
met je das en je muts  
en je trommeltje met brood.  
Je had van die leuke schoenen  
en we wisten hoe je heette,  
hoe je praatte, hoe je lachte,  
welke liedjes je kon zingen  
en nu ben je zomaar dood.

We begrijpen het niet  
dat je stem en je lach  
en de klanken van je lied  
nooit meer bij ons zullen klinken.  
Zelfs de echo is verdwenen  
en je speelgoed ligt te wachten,  
maar je plaats zal openblijven.  
Heel de klas is vol verdriet.



Hierbij kunnen de kinderen een ‘plekje’ voor de overledene inrichten met lievelingsvoorwerpen, een foto, wat bloemetjes en dergelijke.

## ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

*De tweede dag: De nacht was zo donker*

De nacht was zo donker  
geen sterren, geen maan,  
vannacht kon ik  
al dat donker niet aan.

Je kwam in mijn dromen  
en iedere keer  
dat ik je wou roepen,  
vervaagde je weer.

De morgen brak eindelijk  
door in de lucht,  
de dag kwam tot leven,  
maar bracht jou niet terug,

bracht enkel de leegte  
met vlagen van kou,  
de zon zal niet warm genoeg  
zijn zonder jou.

We branden een kaarsje  
en vatten zo moed,  
de vlammetjes wuiven  
een afscheidsgroet.

✿ De kinderen kunnen (in een kring) kaarsjes aansteken, bijvoorbeeld de een steekt het kaarsje aan van de volgende. Dat symboliseert het aan elkaar door willen geven van warmte en moed. Daarna kunnen ze de kaarsjes bij het 'plekje' van het overleden kind neerzetten.

## ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

### *De derde dag: Je naam*

Je naam gaat van mond tot mond,  
gaat door de straten,  
blijft hangen in huizen,  
je echo waart rond.

Je naam als een luchtballon  
– zonder die draad om  
je bij ons te houden –  
zweeft weg naar de zon.

Je naam moet hier blijven,  
dus zal ik die schrijven  
en altijd weer noemen.

Je naam zal ik zingen,  
met liefde omringen,  
jouw naam zal ik roemen.



De kinderen kunnen nu de naam van het gestorven kind op een blad tekenen of schrijven en die naam versieren. Later kunnen ze eventueel van al die bladen een slinger maken om op te hangen in het lokaal.

## ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

*De vierde dag: We gaan je straks wegbrengen*

*Voorafgaand aan de uitvaart*

We gaan je straks wegbrengen eens en voorgoed  
we vormen tezamen een droevige stoet.  
Nog eenmaal kunnen we rondom jou staan  
dan zal je voorgoed uit ons midden gaan,  
maar niet uit ons hart, daar blijf je wel leven,  
herinnering zal jou een ereplaats geven.  
We vertellen van jou en onze verhalen  
zullen jou weer in ons midden halen.



De kinderen kunnen herinneringen ophalen in een kringgesprek.

## ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

*De vijfde dag: We leggen bloemen bij je neer*

We leggen bloemen bij je neer:  
Een rode om je te bedanken, \*  
een oranje voor je zonnelach, \*  
lila voor je liedjes van verlangen, \*  
een roze bloem voor elke dag  
dat jij de nieuwe morgen groette  
en door een roze bril bezag.\*

✿ De kinderen kunnen eventueel de bloemen ook zelf maken en ze dan bij het noemen van de bloemsoort bij de baar, bij het graf, bij de foto of op de plaats van het kind in de klas leggen.

## ZEVEN DAGEN KLEINE RITUELEN

*De zesde dag: Nu wordt het stil*

Nu wordt het stil.  
Wij moeten verder,  
de wereld gaat gewoon zijn gang,  
maar niet voor ons,  
de zon schijnt bleker,  
de nachten duren veel te lang.

Je plaats is leeg,  
maar niemand zal er  
doen alsof jij niet bestaat.  
We zien je niet,  
maar toch: je bent er,  
omdat zo veel nog van je praat:

de lege stoel,  
je dichte boeken  
en de verhalen die er gaan.  
Je hoort bij ons,  
waar je ook heen gaat,  
bij ons blij je voorgoed bestaan.

✿ De kinderen kunnen een kort briefje naar de ouders van het overleden kind schrijven, bijvoorbeeld over hoe zij hun groeps-  
genootje meegemaakt hebben of erover tekenen. Die briefjes zou  
een delegatie van de klas naar de ouders kunnen brengen om  
troost te brengen.